

УДК 336.711.65

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ І ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Татар Марина Сергіївна,
доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і аудиту
Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
e-mail: m.tatar@khai.edu

Анотація. Розглянуто сутність і види банківських ризиків. Удосконалено систему управління банківськими ризиками в умовах посилення інтеграційних і дезінтеграційних процесів в Україні, що сприятиме мінімізації негативного впливу ризиків на результати діяльності окремого банку і банківської системи загалом. Запропонована система управління банківськими ризиками складається з аналізу передумов виникнення ризикової ситуації та реалізації процесу управління за допомогою застосування ефективних методів управління, які включають методи уникнення банківських ризиків та методи прийняття банківських ризиків.

Ключові слова: банківські ризики, інтеграційні та дезінтеграційні процеси, кредитний ризик, система управління.

Формул: 0; рис.: 5; табл.: 6; бібл.: 10.

THE BANKING RISKS MANAGEMENT SYSTEM IMPROVING IN TERMS OF INTEGRATION AND DISINTEGRATION PROCESSES IN UKRAINE

Tatar Maryna,
Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Finance and Audit Department,
National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»
e-mail: m.tatar@khai.edu

Abstract. The article examines the nature and types of banking risks. The system of banking risks in terms of integration and disintegration processes in Ukraine is improved. This system will help to minimize the negative impact of risks on the activity results of individual banks and the banking system as a whole. The proposed system of bank risk management includes the prerequisites of the risk situation analysis and the implementation of management process through the effective management methods using, which include banking risks avoiding methods and banking risks assumption methods.

Keywords: banking risks, integration and disintegration processes, credit risk, management system.

Formulas: 0; fig.: 5; tabl.: 6; bibl.: 10.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ В УСЛОВИЯХ УСИЛЕНИЯ ИНТЕГРАЦИОННЫХ И ДЕЗИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В УКРАИНЕ

Татар Марина Сергеевна,
доцент, кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов и аудита
Национального аэрокосмического университета имени Н. Е. Жуковского
«Харьковский авиационный институт»
e-mail: m.tatar@khai.edu

Аннотация. Рассмотрены сущность и виды банковских рисков. Усовершенствована система управления банковскими рисками в условиях усиления интеграционных и дезинтеграционных процессов в Украине, что будет способствовать минимизации негативного влияния рисков на результаты деятельности отдельного банка и банковской системы в целом. Предложенная система управления банковскими рисками включает анализ предпосылок возникновения рисков и реализацию процесса управления посредством применения эффективных методов управления, которые включают методы избежания банковских рисков и методы принятия банковских рисков.

Ключевые слова: банковские риски, интеграционные и дезинтеграционные процессы, кредитный риск, система управления.

Формул: 0; рис.: 5; табл.: 6; библи.: 10.

Вступ. Загострення конфлікту на Сході України, інтеграційні та дезинтеграційні процеси, нестабільна політична та економічна ситуація в Україні, різка девальвація національної валюти, стрімкі зміни законодавчого характеру призводять до змін поведінки економічних суб'єктів, у тому числі банків. Однак деякі банки України нездатні швидко реагувати на швидкі зміни зовнішнього середовища, наслідком чого стає їхня неплатоспроможність і банкрутство. Тільки за останні два роки кількість діючих в Україні банків зменшилась на 63 одиниці, витрати банків значно перевищували доходи (табл. 1), збільшився обсяг чистого збитку банків України (рис. 1).

Таблиця 1
Результати діяльності банків України [10]

Показники	Роки			
	01.01. 2013	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2016
Доходи, млн грн	150 449	168 888	210 201	199 193
Витрати, млн грн	145 550	167 452	263 167	265 793
Результат діяльності, млн грн	4 899	1 436	-52 966	-66 600
Рентабельність (збитковість) активів, %	0,45	0,12	-4,07	-5,46
Рентабельність (збитковість) капіталу, %	3,03	0,81	-30,46	-51,91

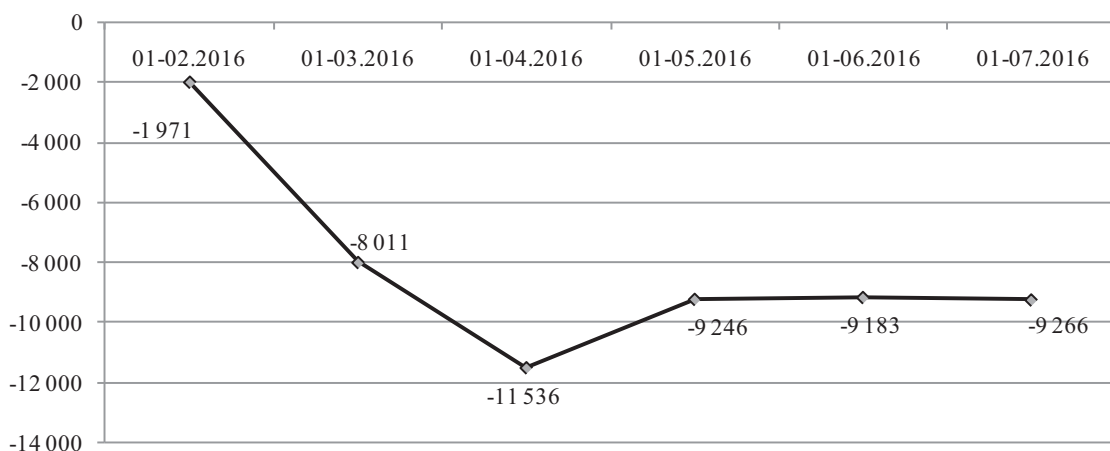

Рис. 1. Чистий прибуток (збиток) банків України

Банки повинні постійно бути здатними адаптуватися до негативного впливу різноманітних факторів: макроекономічних, інформаційних, організаційних, регулятивних тощо, які стають причиною виникнення банківських ризиків. Тобто лише усвідомлення ризиків, що оточують банківську діяльність, досконале управління ними здатні забезпечити функціональну надійність банківських установ.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Дослідженням банківських ризиків займалися українські та зарубіжні дослідники, зокрема А. Бершадський, І. Бланк, Л. Бондаренко, С. Братанович, І. Бурденко, В. Геєць, Х. Грюнінг, О. Полищук, Л. Примостка, В. Романова, В. Стельмах, М. Фастовець, С. Хьюс тощо. Однак недостатньо висвітленими залишаються питання вдосконалення наявних підходів до формування системи управління банківськими ризиками з метою її адаптації до сучасних інтеграційних і дезинтеграційних процесів в Україні.

Метою статті є вдосконалення системи управління банківськими ризиками в умовах посилення інтеграційних і дезинтеграційних процесів в Україні, що сприятиме обмеженню та мінімізації їхнього негативного впливу на результати діяльності окремого банку і банківської системи загалом.

Результати дослідження. Останні десятиліття світова економіка, а в контексті її розвитку й українська, мала чітко визначений інтеграційний характер. Характерними ознаками і рисами інтеграції були уніфікація економічної політики, поступова відміна тарифних обмежень, створення єдиної зовнішньоторговельної політики, різке збільшення обсягу міжнародної торгівлі, міграція трудових потоків, взаємоприсотсування і зрощування національних господарських систем, усунення обмежень, узгодження внутрішньої політики.

Проте різке загострення внутрішньополітичної ситуації, зовнішня агресія, що призвела до анексії

Криму та збройного конфлікту на Сході України, утворення зони, неконтрольованої українською владою, викликані ними економічна і фінансова кризи, різка девальвація національної валюти спровокували і підтримують дезінтеграційні процеси як у суспільстві, так і в економіці [5]. Результатами цих процесів стають зниження платоспроможності українських банків, відплив капіталу за кордон, зниження кількості банків загалом і банків з іноземним капіталом зокрема, зниження довіри до банків, що призводить до зменшення кількості депозитів і, як наслідок, підвищення процентної ставки за кредитами (табл. 2). Тому банки повинні здійснювати безперервний процес аналізу ситуації та оточення, в яких виникають

ризик, і ухвалювати управлінські рішення щодо впливу на самі ризики та / або на рівень уразливості (експозиції) банку до таких ризиків. Слід також зазначити, що банківський ризик разом із загрозою зниження показників діяльності банків за несприятливого розвитку ситуації одночасно є стимулятором банківського розвитку, що спонукає банки досягати успіху в конкурентному середовищі. Небажання тих чи інших банків приймати ризики та отримувати за це відповідну компенсацію (економічну вигоду) призводить до їх відставання в розвитку, зниження конкурентоспроможності та поступового їх витіснення з ринку конкурентами, більш схильними до ризику.

Таблиця 2

Основні показники діяльності банків України у 2008–2016 рр.

№ пор.	Назва показника	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016
1	Кількість діючих банків	176	180	163	117
АКТИВИ					
I.	Активи банків	1 127 192	1 278 095	1 316 852	1 254 385
1	Готівкові кошти та банківські метали	30 346	36 390	28 337	34 353
2	Кошти в НБУ	33 740	47 222	27 554	27 392
3	Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	99 472	78 106	99 752	129 512
4	Кредити надані, з них:	815 327	911 402	1 006 358	965 093
4.1	кредити, що надані суб'єктам господарювання	609 202	698 777	802 582	785 918
4.2	кредити, надані фізичним особам	161 775	167 773	179 040	152 371
5	Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальній сумі кредитів, %	8,9	7,7	13,5	22,1
6	Вкладення в цінні папери	96 340	138 287	168 928	198 841
7	Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	141 319	131 252	204 931	321 303
ПАСИВИ					
II.	Пасиви, усього	1 127 192	1 278 095	1 316 852	1 254 385
1	Капітал	169 320	192 599	148 023	103 713
2	Зобов'язання банків, з них:	957 872	1 085 496	1 168 829	1 150 672
2.1	кошти суб'єктів господарювання	202 550	234 948	261 372	317 626
2.1.1	з них: строкові кошти суб'єктів господарювання	92 786	104 722	102 527	96 176
2.2	кошти фізичних осіб	364 003	433 726	416 371	389 060
2.2.1	з них: строкові кошти фізичних осіб	289 129	350 779	319 121	281 462

Джерело. [10].

Анотований аналіз поняття «банківський ризик» показав, що більшість із них є схожими, у них акцентується увага на фінансовому характері ризику як загальної категорії. Так, банківський ризик розглядається як імовірність того, що події, очікувані або неочікувані, можуть мати негативний вплив на капітал та / або надходження банку [10]. На думку Л. Бондаренко,

банківський ризик – це можливість прийняття раціонального чи нераціонального управлінського рішення, у рамках якого можна дати вірогідну кількісну і / або якісну оцінку дії факторів і, як наслідок, отримати один із трьох економічних результатів: позитивний (прибуток), нульовий або негативний (збиток) [4]. Класифікацію видів банківських ризиків представлено в табл. 3.

Таблиця 3

Види ризиків банківської діяльності

Група ризику	Клас ризику	Категорія ризику
Зовнішні ризики	Ризики макросередовища середовища	- форс-мажорні (ризики стихійних лих, військових нападів тощо); - ризик країни; - макроекономічні (інфляція, ринковий попит, циклічний спад в економіці); - політичні (політична нестабільність, конфлікти у владі); - нормативно-правові ризики (часті зміни законодавства)
	Ризики мезосередовища середовища (контрагентів)	- ризики зниження довіри фізичних осіб, ФОП та юридичних осіб до банківської системи; - ризики конкуренції з боку інших банків; - ризики зниження фінансової спроможності страхових компаній, що здійснюють бенкешуренс; - ризик шахрайства клієнтів та контрагентів банку

Група ризику	Клас ризику	Категорія ризику
Внутрішні ризики	Ризики управління	- стратегічний; - операційний; - ризик неефективної організації; - репутаційний (ризик зниження репутації керівництва банку внаслідок нездатності приймати раціональні рішення); - ризик неефективності системи стимулювання працівників; - юридичний; - ризик шахрайства працівників
	Ризик організації банківських операцій	- технологічний ризик; - стратегічний ризик; - ризик операційних або накладних витрат; - ризик упровадження нових продуктів та технологій
	Фінансові ризики	- кредитний ризик; - ризик ліквідності; - депозитний ризик; - інвестиційний ризик; - процентний ризик; - валютний ризик; - портфельний ризик; - емісійний ризик; - ризик неплатоспроможності

Під управлінням ризиками будемо розуміти процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їхньої величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а та-

кож урахує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків. Система управління банківськими ризиками складається з елементів і підсистем, наведених на *рис. 2*.

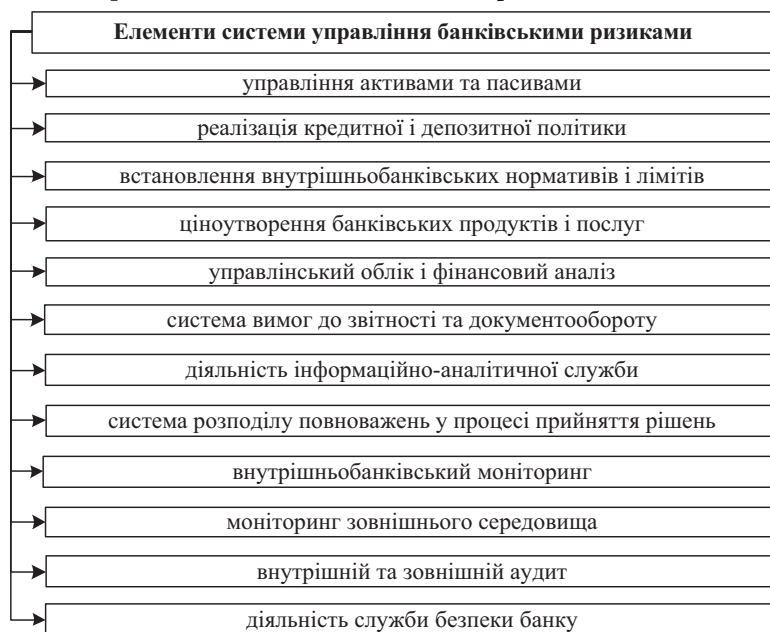

Рис. 2. Елементи системи управління банківськими ризиками

Комплексна система управління ризиками розглядається як взаємопов'язана система трьох структурних елементів: 1) визначена система регламентів, процедур, установлення лімітів, включена в загальну систему менеджменту банку; 2) сукупність економіко-математичних моделей, які дають можливість у числовій формі оцінювати ризики банку; 3) програмне забезпечення, яке на основі економіко-математичних моделей дозволяє оптимізувати ризики банку [8].

Система управління банківськими ризиками повинна включати аналіз передумов виникнення ризи-

кової ситуації та реалізацію процесу управління за допомогою застосування ефективних методів управління, які включають методи уникнення банківських ризиків і методи прийняття банківських ризиків (*рис. 3*).

Основними методами передання банківських ризиків є банківське страхування (бенкешуренс), хеджування, продаж активів та сек'юритизації, стрес-тестинг, консорціуми та паралельні кредити, договори гарантії та поруки, факторинг і лізинг.

Бенкешуренс здійснюється з метою інтеграції банків і страхових компаній для отримання синергічного

ефекту від координації управління ризиками, поєднання страхових і банківських продуктів, спільного використання каналів їх розповсюдження тощо [3].

Сучасний бенкешуренс включає дві складові: 1) страхування банківських ризиків; 2) реалізація банками страхових продуктів (табл. 4).

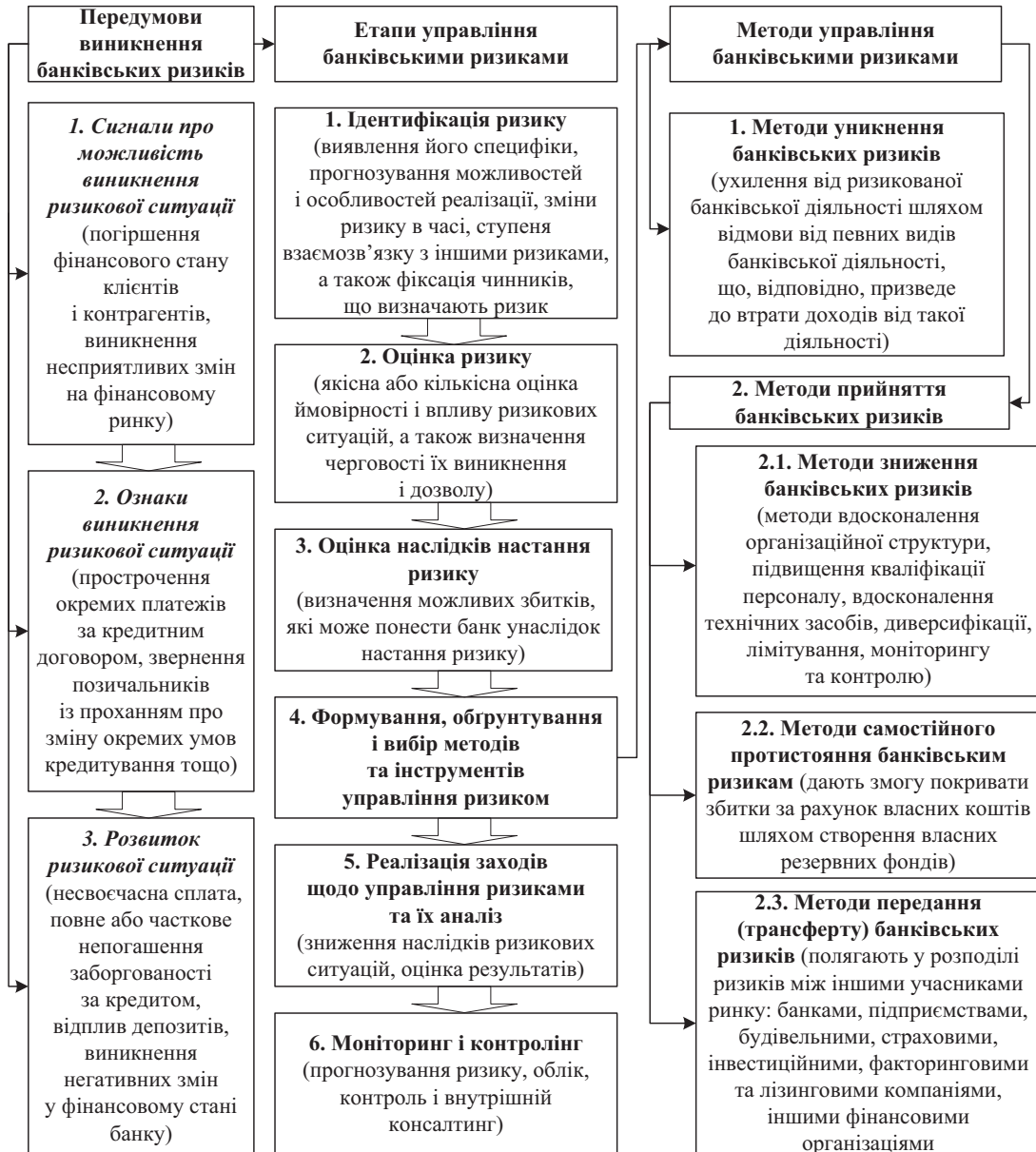

Рис. 3. Система управління банківськими ризиками

Таблиця 4

Основні продукти бенкешуренсу в Україні [3]

Види страхування	Страхові продукти, які пропонують банкам	Страхові продукти, які продають банки
Страхування кредитного ризику	1. Страхування заставного майна. 2. Страхування товарних кредитів, беззаставних кредитів, недостатності застави, факторингових і форфейтингових операцій. 3. Страхування ризику при споживчому кредитуванні, при кредитуванні фізичних осіб на придбання нерухомості, купівлю автомобілів. 4. Страхування ризику при кредитуванні АПК (страхування врожаю, сільськогосподарських тварин)	-
Майнове страхування	1. Страхування майна банку, автотранспорту, цінностей під час перевезення та зберігання. 2. Страхування ризиків, пов'язаних із шахрайством з пластиковими картками та інформаційними технологіями	Страхування застави
Особисте страхування	1. Страхування життя працівників ризикових професій банку (інкасаторів, касирів тощо). 2. Медичне страхування працівників банку	1. Обов'язкове і добровільне страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Види страхування	Страхові продукти, які пропонують банкам	Страхові продукти, які продають банки
		2. Страхування від нещасного випадку та медичне страхування. 3. Страхування життя та працездатності клієнтів банку
Страхування відповідальності	1. Страхування боргових зобов'язань банку. 2. Страхування тендерних гарантій і гарантій виконання контрактів	Страхування відповідальності за непогашення боргу перед банком

Окрім бенкешуренсу, зменшення рівня банківських ризиків (передусім портфельного кредитного) можна досягти за допомогою сек'юритизації банківських активів. Сек'юритизація – це трансформація низьколіквідних активів у більш ліквідні – гроші. Основними учасниками сек'юритизації є банк-оригінатор, гарант, андеррайтер, спеціалізована юридична компанія, консалтингові та рейтингові компанії, інвестори.

Незважаючи на складність реалізації процесу сек'юритизації активів, банк-оригінатор при цьому отримує значні переваги в управлінні фінансовими

ризиками, а саме: банк одержує ліквідні кошти, які можна використати для подальшого розвитку; розширює коло потенційних інвесторів; збільшує рівень ліквідності; поліпшує економічні нормативи; має можливість позиціонувати себе як фінансову установу, здатну працювати зі складними міжнародними фінансовими інструментами тощо [3].

Ще одним інструментом управління банківськими ризиками є сценарне моделювання (стрес-тестинг), що являє собою оцінку можливого негативного впливу від значних змін чинників зовнішнього оточення на капітал та / або на надходження банку (рис. 4).

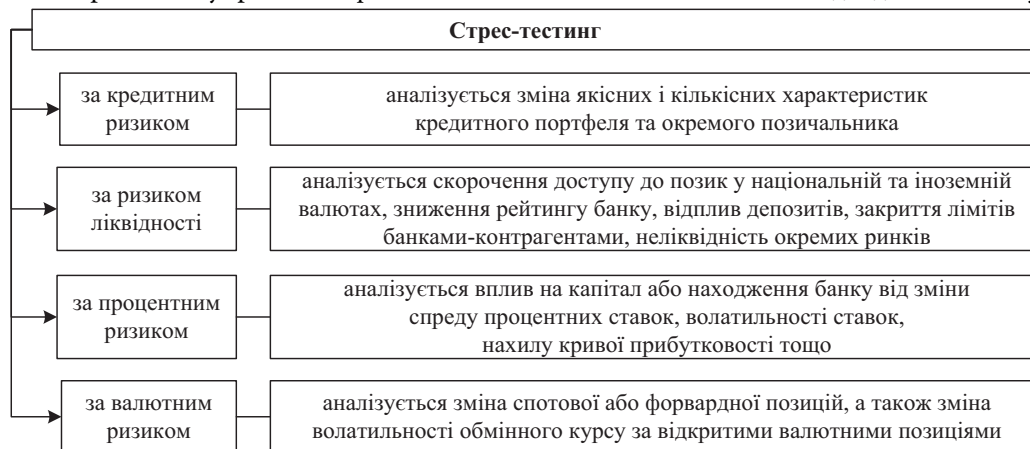

Рис. 4. Здійснення стрес-тестингу за видами банківських ризиків

Як приклад розглянемо управління одним із видів банківського ризику, управління кредитним ризиком. Відповідно до [2] під час оцінки кредитного ризику доцільно розділяти індивідуальний і портфельний кредитні ризики. Джерелом індивідуального кредитного ризику є окремий, конкретний контрагент банку – позичальник, боржник, емітент цінних паперів. Оцінка індивідуального кредитного ризику передбачає оцінку кредитоспроможності такого окремого контрагента, тобто його індивідуальної спроможності своєчасно і в повному обсязі розраховуватися за прийнятими зобов'язаннями. Портфельний кредитний ризик виявляється у зменшенні вартості активів банку (іншій, аніж унаслідок зміни ринкової процентної ставки). Джерелом портфельного кредитного ризику є сукупна заборгованість банку за операціями, яким притаманний кредитний ризик, – кредитний портфель, портфель цінних паперів, портфель дебіторської заборгованості тощо. Оцінка портфельного кредитного ризику передбачає оцінку концентрації та диверсифікації активів банку.

Для оцінки кредитного ризику мають ураховуватися такі фактори:

1) існування адекватної, ефективної, доведеної до виконавців внутрішньої нормативної бази (положень, процедур тощо) щодо управління кредитним ризиком, затвердженої відповідними органами банку, виходячи з принципів корпоративного управління, а також відповідної практики виконання її вимог;

2) склад портфелів активів (кредитний, інвестиційний тощо) та існування концентрацій. Суттєві фактори включають такі: продукти; види економічної діяльності; класифікація / рейтинг ризику; походження заборгованості; клієнти; розмір кредитів; географічні регіони; непов'язані / споріднені контрагенти; джерела погашення; застава; рівень забезпечення кредитного ризику заставою.

Під час оцінки застави мають аналізуватися вид застави, якість, рівень покриття заборгованості заставою, адекватність і періодичність переоцінки застави, можливість реалізації, а також рівень і характер винятків у документації; обсяг умовних зобов'язань банку (гарантій, непокритих і резервних акредитивів,

кредитних ліній, обов'язкових і необов'язкових до надання тощо); тенденції щодо зростання обсягів активних операцій, прострочень, негативно класифікованих кредитів і збитків від активних операцій; достатність резервів банку під можливі втрати за активними операціями; наявність своєчасної, достовірної та повної управлінської інформації; ефективність кредитного адміністрування, включаючи кредитний аналіз, моніторинг, роботу з проблемними активами, оцінку застави і документальне оформлення застави; адекватність методів, що використовуються для визначення кредитних проблем; рівень комплектації і кваліфікація кадрів, зважаючи на обсяг і складність активних операцій банку; чи застосовуються належні облікові підходи щодо балансових і позабалансових активів та резервів; наявність належних механізмів контролю (аудит, внутрішні перевірки кредитної діяльності, від-

повідні процедури тощо) для класифікації портфелів, забезпечення точності даних і моніторингу дотримання положень або законів.

Аналіз кредитів ПАТ «Альфа-Банк» у розрізі видів забезпечення за 2013–2014 роки (табл. 5 і 6) свідчить, що більшість кредитів, наданих юридичним особам та фізичним особам – підприємцям, є забезпеченими, кредити фізичним особам на поточні потреби, навпаки, є малозабезпеченими. Найбільше всього кредити забезпечені нерухомим майном та гарантіями і поручительствами. Збільшився розмір знецінених кредитів юридичним особам (2013 року обсяг цих кредитів становив 340 018 тис. грн, 2014-го – 599 940 тис. грн), що свідчить про підвищення кредитного ризику банку. Велика кількість кредитів фізичним особам на поточні потреби належить до рейтингу 4 (рис. 5).

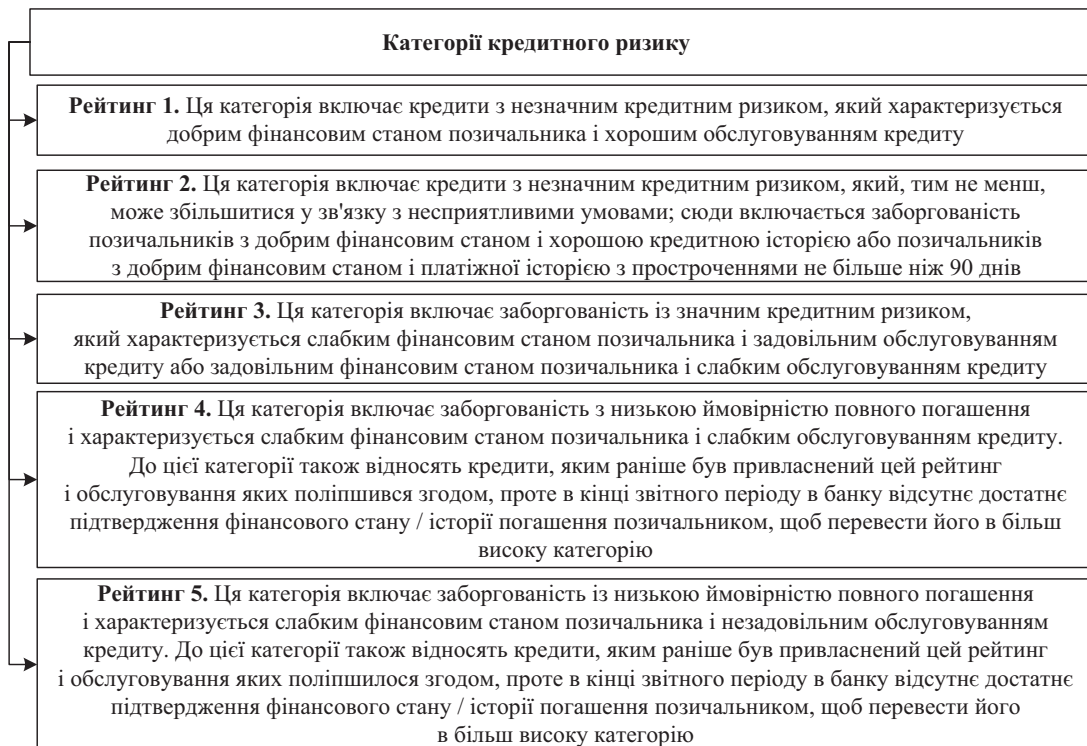

Рис. 5. Категорії кредитного ризику

Таблиця 5

Дані про кредити в розрізі видів забезпечення за 2013–2014 роки, млн грн

Показники	Кредити, надані юридичним особам		Кредити, що надані ФОП		Іпотечні кредити фізичних осіб (ФО)		Кредити, що надані ФО на поточні потреби		Інші кредити, що надані ФО		Усього	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Незабезпечені кредити	2 415	1 664	23	33	84	139	3 957	4 541	35	31,342	6 516	6 409
Кредити, що забезпечені:	13 705	21 217	393	261	803	1 182	90	93	645	586	15 716	23 339
- грошовими коштами	1 499	433	0,506	-	0,063	0,06	0,834	0,086	9	0,867	1 509	434
- цінними паперами	2 530	4 837	-	-	-	-	-	-	-	-	2 530	4 837
- нерухомим майном	2 940	6 512	209	88	709	973	46	62	54	7	3 959	7 643
- гарантіями і поручительствами	4 389	6 582	182	168	88	202	10	10	210	333	4 879	7 296
- майнові права за контрактами	954	2 427	-	-	-	-	-	-	-	-	954	2 427
- іншими активами	1 394	426	1	5	6	6	33	21	373	244	1 885	702
Усього кредитів	16 121	22 881	417	295	887	1 321	4 047	4 634	679	617	22 232	29 748

Примітка. Складено за [9].

Таблиця 6

Аналіз якості кредитів за 2014 рік, тис. грн

Показники	Кредити юридичним особам	Кредити ФОП	Іпотечні кредити ФО	Кредити ФО на поточні потреби	Інші кредити ФО	Усього
Непрострочені та незнецінені:	8 082 169	59 652	486 374	3 394 156	330 954	12 353 305
Великі позичальники з кредитною історією менше ніж два роки	838 868	-	-	-	-	838 868
Великі позичальники з кредитною історією більше ніж два роки	7 131 581	-	-	-	-	7 131 581
середні та малі	111 720	-	-	-	-	111 720
Рейтинг 1	-	-	-	-	-	-
Рейтинг 2	-	-	3 053	128 335	12 858	144 246
Рейтинг 3	-	-	-	1 103	86	1 189
Рейтинг 4	-	59 652	483 321	3 264 718	318 010	4 125 701
Прострочені, але не знецінені:	53 579	65 573	207 937	483 909	53 718	864 716
із затримкою платежу до 30 днів	86	58 572	134 392	286 550	29 059	508 659
із затримкою платежу від 31 до 90 днів	14 067	7 001	73 545	197 359	24 659	316 631
із затримкою платежу від 91 до 180 днів	2 726	-	-	-	-	2 726
із затримкою платежу від 181 до 360 днів	31 443	-	-	-	-	31 443
із затримкою платежу більше ніж 360 днів	5 257	-	-	-	-	5 257
Знецінені кредити, які оцінені на індивідуальній основі:	14 745 483	169 750	626 667	756 247	232 197	16 530 344
із затримкою платежу до 30 днів	11 323 127	-	-	-	-	11 323 127
із затримкою платежу від 31 до 90 днів	1 126 453	-	-	-	-	1 126 453
із затримкою платежу від 91 до 180 днів	64 033	13 281	100 406	517 296	63 140	758 156
із затримкою платежу від 181 до 360 днів	1 631 930	50 373	179 401	221 635	116 300	2 199 639
із затримкою платежу більше ніж 360 днів	599 940	106 096	346 860	17 316	52 757	1 122 969
Загальна сума кредитів до вирахування резервів	22 881 231	294 975	1 320 978	4 634 312	616 869	29 748 365
Резерв під знецінення за кредитами	(3 555 215)	(153 202)	(407 718)	(946 803)	(198 536)	(5 261 474)
Усього кредитів мінус резерви	19 326 016	141 773	913 260	3 687 509	418 333	24 486 891

Примітка. Складено за [9].

Висновки. Система управління банківськими ризиками повинна проводити аналіз передумов виникнення ризикової ситуації та реалізацію процесу управління відповідним видом ризику за допомогою застосування ефективних методів управління банківськими ризиками, які включають методи уникнення банківських ризиків і методи прийняття банківських ризиків. Так, з метою мінімізації кредитного ризику ризик-менеджмент банку повинен систематично про-

водити моніторинг, аналіз і стрес-тестування портфеля для визначення очікуваних і несподіваних втрат. Моніторинг життя кредитів має включати періодичні кредитні рев'ю позичальника, перевірку на відповідність ковенантам договору, перевірку і переоцінку застав із установленою частотою. Система раннього реагування (EWS) на події кредитного ризику – реактивну модель дій при актуалізації певних тригерних подій.

Список використаної літератури

1. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України : затверджено постановою Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>.
2. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» : затверджено постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36986>.
3. Бобиль В. В. Обґрунтування інструментів управління банківськими ризиками в умовах фінансової кризи [Електронний ресурс] / В. В. Бобиль. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
4. Бондаренко Л. А. Ризик-менеджмент кредитної діяльності комерційного банку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Л. А. Бондаренко. – Київ : КНЕУ, 2007. – 23 с.
5. Даніч В. М. Патерни поведінки суб'єктів господарювання в умовах дезінтеграційних процесів / В. М. Даніч, М. С. Татар // Прикладні аспекти моделювання соціально-економічних систем : монографія. – Бердянск : Ткачук А. В., 2015. – С. 446–458.
6. Примостка Л. О. Управління банківськими ризиками : навч. посібн. / Л. О. Примостка, М. П. Чуб, Г. Т. Карчева ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – Київ : КНЕУ, 2011. – 600 с.
7. Управління ризиками банків : монографія : у 2 т. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – Т. 1 : Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – 283 с.

8. Швець Н. Р. Удосконалення систем управління банківськими ризиками у світлі посилення глобалізаційних та кризових явищ у світі // Збірник наукових праць Національного університету Державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 433–445.
9. Офіційний сайт Альфа-Банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.alfabank.ua/ru/about>.
10. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

References

1. Methodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii ta funktsionuvannia system ryzyk-menedzhmentu v bankakh Ukrainy, zatverdzeni postanovoiu Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 02.08.2004 r. № 361 [Guidelines on the organization and operation of riskmanagement in Ukraine banks, approved by the National Bank of Ukraine from August 22004, Number 361]. (n. d.). zakon3.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04> [in Ukrainian].
2. Methodychni vkazivky z inspektuvannia bankiv «Systema otsinky ryzykiv», zatverdzeni postanovoiu Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 15.03.2004 r. № 104 [Guidelines for the inspection of banks risk assessment system, approved by the National Bank of Ukraine of from March 15 2004, Number 104]. (n. d.). www.bank.gov.ua. Retrieved from <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36986> [in Ukrainian].
3. Bobyl, V. V. Obgruntuvannya instrumentiv upravlinnya bankivskymy ryzykamy v umovah finansovoi kryzy [Justification of banking risk management tools in financial crisis]. (n. d.). www.irbis-nbu.gov.ua. Retrieved from <http://www.irbis-nbu.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Bondarenko, L. A. (2007). Ryzyk-menedzhment kredytnoi dyialnosti komertsynogo banku [Credit Risk Management of Commercial Bank]. Candidate's thesis. Kyiv : Kyiv National Economic University [in Ukrainian].
5. Danich, V. M., & Tatar, M. S. (2015). Patterny povedinky subiektiv gospodaruvannia v umovah dezintegratsiinyh protsesiv [Patterns of behavior of economic entities in terms of disintegration processes]. Prikladnye aspekty modelirovaniya social'no-ehkonomicheskikh sistem – Applied modeling aspects of socio-economic systems. (p. 446–458). Berdyansk : Tkachuk A. V. [in Ukrainian].
6. Prymostka, L. O. (Eds.), Chub, M. P., & Karcheva, G. T. (2011). Upravlinya bankivskymy ryzykami [Banking risk management]. Kyiv : Kyiv National Economic University [in Ukrainian].
7. Epifanov, A. A., Vasilieva, T. A., Kozmenko, S. M. et al. (2012). Upravlinnia ryzykamy bazovykh bankivskykh operatsii [Risk management of basic banking]. Upravlinya ryzykami bankiv – Risk management. (Vols. 1). Sumy : DVNZ «UABS NBU» [in Ukrainian].
8. Shvets, N. R. (2012). Udokonalennia system upravlinnia bankivskymy ryzykami u svitli posylennia globalizatsiinyh ta kryzovyh yavyshch u sviti [Improving management of banking risks in conditions of globalization and strengthening the global crisis]. Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy – Proceedings of the National University of the State Tax Service of Ukraine, 1, 433–445 [in Ukrainian].
9. Ofitsiyni sait Alfa-Banku [Official site of Alfa-Bank] (n. d.). www.alfabank.ua. Retrieved from <https://www.alfabank.ua/ru/about>.
10. Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official site of the National Bank of Ukraine]. (n. d.). www.bank.gov.ua. Retrieved from <http://www.bank.gov.ua> [in Ukrainian].